



# BUDAPEŠTIANSKY SLOVAK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY BUDAPEŠTI

XXIII. ROČNÍK

3. ČÍSLO

JÚN 2018



*Foto: András Horti*



*Spomienková omša na Vojtecha Uhlára  
10. strana*



*Slovenská kultúra na Dni II. obvodu  
11. strana*



*Turíce v Kerestúre  
11. strana*



*V Knížnici Csili o románe Neskory návrat  
12. strana*



*Foto: Markéta Tóthová Urbaničová*

*II. kavalkáda jubilujúceho  
Priateľského kruhu Bohemia  
12. strana*



*Foto: Eva Fábiánová*

*Spoločné oslavy osemdesiatin  
v XIII. obvode  
13. strana*

## Z jarných zasadnutí Slovenskej samosprávy Budapešti



Jarné mesiace sa v Slovenskej samospráve Budapešti niesli v duchu príprav spomienkových osláv pri súsoší sv. Cyrila a Metoda v Zalaváre a študijnej cesty na Slovensko, súvisiacej so 100. výročím vzniku ČSR. Poslanci rokovali 8. mája a 7. júna. Zasadnutia sa pôvodne mali konať každý prvý utorok v mesiaci, ale keďže v utorok máva v sídle SSB skúšku Budapešťiansky spevácky zbor Ozvena, ťažko je sústrediť sa na prácu, keď sa v pozadí ozývajú ľubozvučné slovenské piesne. Takže odteraz budú poslanci zasadať každý prvý štvrtok v mesiaci.

Na aprílovom zasadnutí sa zbor uzniesol, že *predsedníčka SSB Edita Hortiová* nadviaže kontakt s vojenským ordinariátom maďarských ozbrojených síl, ktorý je v tomto roku hlavným organizátorom slávnosti v Zalaváre, a informuje ho o našej účasti. Pani predsedníčka mala zosúladiť program a zistiť, akým spôsobom sa

môže SSB zapojiť do organizovania podujatia. Poslanci rozhodli o tom, že treba objednať veľký autobus a informovať obvodné slovenské samosprávy o púti, ako aj o tom, že kultúrny program zabezpečí *Slovenský spevácky zbor Ozvena* a *Kerestúrsky slovenský ženský spevácky zbor*. V priebehu apríla sa členovia SSB zúčastnili na mnohých podujatiach obvodných slovenských samospráv, spoločne navštívili predstavenie košického Divadla Thália hostujúceho v Budapešti a turíčne oslavy v XVII. obvode, kde je predsedníčkou slovenského voleného zboru členka SSB *Rozália Papová Polereczká*.

Témou májového zasadnutia bolo podrobné vypracovanie programu púte do Zalaváru a príprava študijného pobytu na Slovensku, ktorý by sa mal uskutočniť v septembri pri príležitosti 100. výročia vzniku ČSR. SSB by bola hlavným organizátorom a uvítala by, keby o toto podujatie prejavili

záujem aj obvodné slovenské samosprávy.

*Podpredseda SSB Pavol Beňo* navrhol zaradiť do programu návštevu výstavy na Bratislavskom hrade, ktorú usporiadali Slovenské národné múzeum a Pražské národné múzeum, ďalej návštevu rodného domu Milana Rastislava Štefánika v Košariskách a jeho mohyly na Bradle, ako aj rodného domu Tomáša Garrigua Masaryka v Hodoníne. Navrhol aj kladenie vencov k pamätným tabuliam slovenských politikov Ferdinanda Jurigu, Milana Hodžu a Antona Straku, a to na Slovensku aj v Maďarsku.

Aj v priebehu mája a júna sa poslanci Slovenskej samosprávy Budapešti zúčastňovali takmer na všetkých podujatiach slovenských volených zborov a občianskych organizácií v hlavnom meste, ako aj na akciách Slovenského inštitútu.

LF

Foto: autor



## V Zalaváre v duchu odkazu sv. Cyrila a Metoda



V tretiu júnovú sobotu sa v Zalaváre (Blatnohrade) konalo tradičné kladenie vencov pri súsoší solúnskych bratov a vierozvestcov sv. Cyrila a Metoda v réžii vojenských ordinariátov maďarských a slovenských ozbrojených síl na čele s biskupmi **Lászlóom Bíróom a Františkom Rábekom**. K významu tohoročnej udalosti prispela aj účasť *ministrov obrany oboch krajín Tibora Benkóa a Petra Gajdoša*. Okrem nich sa na spomienkovej slávnosti zúčastnilo aj mnoho ďalších významných hostí: *parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulik*, *generálny konzul Slovenskej republiky v Békešskej Čabe Igor Furdík*, *riaditeľka Slovenského inštitútu v Budapešti Ildikó Síposová* a *delegácie z Nitry, Bratislavy a českého mesta Zlín*.

Slováci z Budapešti pricestovali do Zalaváru na dvoch autobusoch. Jeden zorganizovala *Slovenská samospráva Budapešti (SSB)* pre členov *Slovenského speváckeho zboru Ozvena* a o-

byvateľov rôznych mestských častí, druhý *Slovenská samospráva XVI. obvodu* na čele so **Zuzanou Szabovou** pre pútnikov z Cinkoty a Kerestúru.

Na úvod spomienkovej slávnosti odzneli štátne hymny obidvoch krajín. Hostí privítala *starostka obce Ildikó Horváthová*, ktorá pripomenula, že spoločné slovensko-maďarské uctievanie pamiatky spolupatrónov Európy v Historickom parku vytvorenom na mieste starobylého veľkomoravského kniežacieho sídla sa stalo tradíciou. Po nej sa ujala slova predsedníčka SSB **Edita Hortiová**, ktorá stručne pripomenula históriu umiestnenia súsošia solúnskych bratov v areáli niekdajšieho Blatenského kniežatstva Pribinu a Kocel'a. Zdôraznila, že od inštalácie diela v roku 2013 sa stal Historický park v Zalaváre pútnickým miestom nielen ordinariátov ozbrojených síl Maďarska a Slovenska, ale aj Slovákov žijúcich v Maďarsku, ba aj na Slovensku a v iných končinách sveta. Podotkla, že SSB venovala pro-

totyp súsošia Materskej školy, základnej školy a gymnáziu s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti pri príležitosti 65. výročia založenia tejto inštitúcie. Stojí vo vstupnej aule budovy, kde víta pedagógov, rodičov, ale čo je najdôležitejšie, žiakov a pripomína im trvalý odkaz tvorcov slovenskej vzdelanosti a písomnosti.

Ďalším rečníkom bol minister obrany Maďarska **Tibor Benkő**, ktorý vo svojom prejave zdôraznil, že sv. Cyril a Metod plnili dôležitú misiu v Panónii, ktorá v tom čase bola priestorom stretu východného a západného kresťanského vierovyznania. Oni hlásali mier a porozumenie. Práve z tohto dôvodu sú ich činy nasledovaniahodné aj v súčasnosti. Ale nestačí len spomínať na odkaz týchto rehoľných bratov, je potrebné nasledovať ich učenie a pričiniť sa o to, aby sa náš kontinent stal bezpečnejší a silnejší: „*Bud'me úprimní, otázkou v Európe je, či pretrvá Európa, či ostane pre Európanov, či sa zachovajú jej hodnoty a kultúra,*





za ktoré bojovali a obetovali svoje životy naši predchodcovia a predkovia.“ Poukázal na to, že nielen Maďarsko a Slovensko, ale aj všetky štáty V4 a ostatné krajiny Európy chcú chrániť svoje kresťanské korene. Citátom od spisovateľa – rodáka z Košíc – *Sándora Máraiho* podčiarkol dôležitosť úlohy poľnej služby duchovných, ktorá sa dokáže naplniť za podmienky, ak dôjde k vzájomnému stretnutiu viery, vôle a čestnosti.

Šéf slovenského rezortu *Peter Gajdoš* vo svojom slávnostnom príhovore spomenul, že od príchodu Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu uplynulo 1155 rokov. Podľa neho aktuálny odkaz solúnskych bratov je v tom, že aj na tomto mieste presadzovali spájanie národov. *Som presvedčený, že ich životný príklad, ale aj Kocelova osobnosť, by mali byť inšpiráciou pre nás všetkých – politikov i vojakov. Pretože sv. Cyril a Metod ľudí spájali a to je dôležité aj pre dnešnú dobu – spájať a nie polarizovať spoločnosť. Lebo našim spoločným poslaním by mala byť služba dobru ľuďom a v prospech nášho národa,*“ povedal P. Gajdoš.

Po odznení slávnostných príhovorov nasledovalo kladenie vencov k podstavcu súsošia. Okrem vzácných hostí a organizátorov v mene Slovákov v Maďarsku vence položili slovenský parlamentný hovorca, SSB a slovenské samosprávy II., III., XIII., XVI. a XVII. obvodu Budapešti.

Na spomienkovej slávnosti vystúpil aj *Slovenský spevácky zbor Ozvena*

pod vedením *zbormajsterky Gabriely Ballovej*.

Ďalšou časťou slávnosti bola svätá omša na ruinách Baziliky sv. Hadriána, ktorú slúžili v slovenskom, maďarskom a latinskom jazyku vojenský biskupi *František Rábek* a *László Bíró* za účasti niekoľkých desiatok pútnikov.

*Mons. L. Bíró* pozdravil pútnikov z Českej republiky, zo Slovenska a z Maďarska, ako aj vzácných hostí slovami, že nás sem priviedli dlhoročné tradície. *Cyrila a Metoda* privítali v tomto kraji vrúčne a s otvorenou náručou. Podobne otvorene sa aj oni správali k tunajším obyvateľom a pokladali za dôležité priblížiť im kresťanskú vieru a kultúru. Ako vtedy, tak aj dnes sú tieto dve úlohy mimoriadne aktuálne: musíme byť otvorení a zároveň chrániť a odovzdať kresťanské hodnoty. Na tejto svätej omši podľa príkladu sv. Cyrila, sv. Metoda a ich žiakov sa modlime za jednotu našich národov, za obnovenie Európy – vyzval prítomných *L. Bíró*.

*Mons. Rábek* vo svojej homílii spomenul, že v máji vydal Vatikán v spolupráci so Slovenskom poštovú známku pri príležitosti 1150. výročia pápežského schválenia používania slovenskej reči ako štvrtého liturgického jazyka popri hebrejčine, gréčtine a latinčine. Zdôraznil duchovný rozmer odkazu spolupatrónov Európy, ktorý vyústil v II. vatikánskom koncile, umožňujúcim používať pri bohoslužbách národné jazyky. Konštatoval, že v súčasnosti mnohí ľudia strácajú

záujem o vieru, čo sa prejavuje aj na upadaní morálky. Aj dnes musíme vychádzať z toho, že Boh je láska. Láska je Boží dar, ktorý nás spája. Treba dosiahnuť, aby sa ľudia vzájomne milovali, a to v rodinách, mestách, spoločnosti aj medzinárodne. Ako zdôraznil, na tomto mieste môžeme prežiť univerzálny pocit vzájomnej lásky, vedť tu sa teraz opäť stretli príslušníci troch národov – Slováci, Maďari a Česi. Bolo by dobre, keby sa k nim pripojili aj Chorváti, Macedónci, Slovinci, Bulhari a iní, a aby sme tak naplnili odkaz solúnskych bratov, ktorí tu zasadili semená priateľstva a spolužitia – uviedol v homílii *Mons. Rábek*.

Na konci omše sa prítomným príhovorel *generálny duchovný Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR, plukovník Marián Boddó*. Poukázal na to, že tohoročná spomienková slávnosť v Blatnohrade je o to vzácnejšia, že sa koná v čase viacerých významných výročí: 100. výročia ukončenia I. svetovej vojny, 100. výročia vzniku Československa, 25. výročia vzniku Slovenskej republiky a 15. výročia ordinariátu ozbrojených síl Slovenskej republiky. Ako evanjelický kňaz ocenil zásluhu *Mons. Františka Rábeka* na vybudovaní a úspešnej činnosti ordinariátu.

Po svätej omši sa pútnici zúčastnili na agapé vo farskej záhrade, ktoré organizačne zabezpečil ordinariát maďarských ozbrojených síl.

*Pavol Beňo*

*Foto: András Horti*

## „Okrúhly stôl“ o publikácii *Vyšehradská príručka*



V Slovenskom inštitúte v Budapešti sa 16. mája konala prezentácia zborníka s názvom „*Vyšehradská príručka*“. Autori publikácie – renomovaní *politológovia* a *historici budapeštianskych univerzít* **Ivan Halász**, **Pál Attila Illés** a **Andor Mészáros** – formou porovnávacích kapitol spracovali historický, spoločenský a politický vývoj štyroch krajín zoskupenia od vzniku Vyšehradskej štvorky.

Po privítacích slovách *riaditeľky inštitútu Ildikó Síposovej* odznela úvodná prednáška *bývalého poslanca Európskeho parlamentu Lászlóa Surjána*, ktorý v roku 2010 inicioval vytvorenie „*Charty porozumenia XXI*“. Poukázal na to, že vývoj stredoeurópskeho regiónu za uplynulé tri desaťročia potvrdil, že spolupráca vyšehradských krajín je založená na reálnom politickom záujme týchto národov. Súčasne však vzájomné porozumenie sťažuje, že nepoznáme alebo neuznávame kultúru a dejiny toho druhého, ako aj predsudky a vzájomne pretrvávajúca nedôvera medzi týmito národmi. Preto jedným zo zámerov autorov zborníka bolo odbúravanie spomenutých prekážok a posilňovanie vzájomného porozumenia. László Surján zdôraznil, že nastal čas priznať si chyby, ošetriť rany z minulosti, prijať predstavy toho druhého. Konštatoval, že autori boli veľmi dôkladní a poskytnú čitateľom množstvo vedomostí o minulosti a súčasnosti krajín V4. Vyjadril nádej, že po oboznámení

sa s obsahom štúdií uverejnených v zborníku si uvedomíme, aké máme hlboké medzery vo vedomostiach o susedných národoch. Práve z tohto dôvodu nazval publikáciu priekopníckym dielom, ktoré prispeje k rozptýleniu bludných predstáv o krajinách V4 a napomôže posilnenie súdržnosti národov nášho regiónu.

Ako kresťanskodemokratický politik vo svojom vystúpení venoval osobitnú pozornosť časti zborníka, pojednávajúcej stav náboženského života. Poukázal na to, že aj keď v Poľsku je ešte stále vysoký počet obyvateľov pravidelne navštevujúcich bohoslužby, za posledné tri desaťročia v našich krajinách došlo k dramatickému poklesu veriacich.

Moderátorom diskusie za „okruhlym stolom“ bol *historik kultúrnych dejín a hosťujúci profesor varšavskej univerzity Csaba Gy. Kiss*. Vo svojom úvodnom vystúpení poukázal na to, že krajiny Vyšehradskej štvorky sú na seba vzájomne odkázané a len zomknutím síl, vzájomne sa podporujúc, môžu presadiť svoje záujmy na medzinárodnom poli. Poskytol stručný prehľad obsahu zborníka a zmienil sa o tom, že autori – vzhľadom na svoje profesionálne zameranie – sa nevenovali otázkam ekonomického stavu krajín. Napriek tejto skutočnosti môže byť príručka užitočnou pomôckou pre každého – vrátane politikov aj novinárov –, kto sa venuje problematike regionálnych alebo susedských vzťa-

hov. Po oboznámení sa so štúdiami bude každému zrejmé, že v spoločenskom a politickom vývoji po roku 1989 sa v Česku, v Maďarsku, v Poľsku a na Slovensku prejavilo mnoho rovnakých či obdobných tendencií. Autori, samozrejme, nezakrývali ani podstatné rozdiely, medzi ktoré patrí podľa *Cs. Gy. Kiss*a aj odlišné riešenie národnostných otázok v jednotlivých krajinách.

Profesor Národnej univerzity verejných služieb v Budapešti *Ivan Halász* sa vo svojom diskusnom príspevku zmienil o tom, že zborník je akousi zmesou encyklopédie a príručky. Autori sa v jednotlivých kapitolách síce snažili poskytnúť komparatívny obraz o situácii v jednotlivých krajinách, ale výsledné štúdie neposkytujú komplexný obraz diania v spracovanom tridsaťročnom období.

Ďalší z prítomných autorov, odborný asistent FF Univerzity Loránda Eötvosa v Budapešti *Andor Mészáros* vo svojom príhovore taktiež poukázal na to, že autori sa síce snažili podať čo najširší prehľad o spoločenskom a politickom dianí od zmeny politického systému v týchto krajinách, ale neodvážili sa bilancovať alebo vyvodit' všeobecné závery.

Vydavateľom zborníka je *Nadácia svätého Vojtecha na podporu vedeckého výskumu strednej a východnej Európy* a je v predaji v kníhkupectve vydavateľstva Kairosz.

**Pavol Beňo**  
**Foto: LF**

## Prezentácia knihy *Komlóšske priezviská*



V Slovenskom inštitúte 7. júna predstavili najnovšiu publikáciu Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku. Kniha *Komlóšske priezviská* vyšla v edícii Knižnice Dolnozemskeho Slováka v Nadlaku vo Vydavateľstve Ivana Kraska. Zostavili ju štyria autori: vedeckí pracovníci Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku **Anna Divičanová**, **Ján Chlebnický** a **Tünde Tušková** a vedecká pracovníčka Jazykovedného ústavu E. Štúra SAV **Iveta Valentová**.

Po úvodných slovách riaditeľky Slovenského inštitútu **Ildiky Síposovej** knihu predstavili traja autori, pôvodom Komlóšania. Podujatie moderovala riaditeľka VÚSM **Tünde Tušková**, ktorá stručne predstavila históriu ústavu, hovorila o prvých krokoch jeho najnovšej publikácie, ale oboznámila publikum aj s pojmom onomastiky. Autori venovali knihu bývalému pracovníkovi VÚSM, archívárovi **Jánovi Gombošovi** in memoriam a **Jurajovi Sinčokovi**, ktorí v mnohých publikáciách z rôznych aspektov spracovali dejiny Slovenského Komlóša. **T. Tušková** hovorila o triedení vybraných priezvisk Komlóšanov podľa ich motivácie a vysvetlila, že pri výskume používali zoznam obyvateľov z roku 2014. Keďže disponovali úradným zoznamom, na ktorom sa rodné priezviská žien neuvádzajú, priznala, že im, žiaľ, mohli uniknúť niektoré typické komlóšske priezviská.



Po nej predstavil svoje pasáže spoluzakladateľ a externý pracovník VÚSM **Ján Chlebnický**. Keďže v obecensťve sedeli väčšinou členovia Kruhu priateľov Slovenského Komlóša, považoval za zbytočné hovoriť o všeobecne známych dejinách mesta. Stručne predstavil detailne vypracovaný *Slovník priezvisk slovenských rodín zo Slovenského Komlóša*, ktorý vznikol v spolupráci s Ivetou Valentovou. Priblížil prítomným vznik priezviska Chlebnický a dal kolovať knihu o oravskej osade Chlebnice, o ktorej predpokladá, že odtiaľ mohli pochádzať viacerí osadníci Komlóša. Príklady priezvisk bral zo svojho rodokmeňa.

Prvá riaditeľka a v súčasnosti titulárna vedecká radkyňa VÚSM **Anna**

**Divičanová** priblížila svoju štúdiu, ktorá nesie názov *Odkazy komlóšskych priezvisk*. Na úvod sa zmienila o nedoceníteľnej práci komlóšskych farárov z 18. a 19. storočia pri spísaní zoznamu usadených rodín, pomocou ktorých môžeme získať informácie aj o ich pôvode. Informácie o komlóšskych priezviskách čerpali autori zo súpisov poddaných, z výskumov **Jána Siráckeho**, **Jána Gomboša**, ba aj z práce **Pavla Závadu Preš na kulakov a Juraja Sinčoka**. Hovorila aj o triedení priezvisk do rôznych skupín, napr. podľa zamestnania či podľa rodinných vzťahov. Prímená určovali podľa duševných alebo telesných vlastností, etnického pôvodu či charakteristického zvyku. **A. Divičanová** informovala prítomných o spoločenskej a kultúrnej aktivite komlóšskeho spoločenstva, ktorú odzrkadľovali aj miestne priezviská, a zmienila sa aj o zozname majstrov a podnikateľov zo 40. rokov 20. storočia. Na konci svojho príhovoru načrtla odchod miestneho obyvateľstva z osady a konštatovala, že najväčší počet Komlóšanov okrem Békešskej Čaby a Segedína žije v Budapešti, kde si založili Kruh priateľov Slovenského Komlóša.

O publikáciu bol veľký záujem, o čom svedčí skutočnosť, že sála, v ktorej sa prezentácia konala, bola preplnená Komlóšanmi a ich sympatizantmi.

**Kristína Szudová**  
Foto: **Eubomíra Fallerová**

## Potulky po západnom Slovensku



Koncom mája *Slovenská samospráva II. obvodu Budapešti* na čele s predsedníčkou *Evou Szvitilovou* podnikla 5-dňový poznávací zájazd po západnom Slovensku, po stopách *Ludovíta Štúra* a *Milana Rastislava Štefánika*. Za východiskový bod si vybrala *Trenčianske Teplice* – malebné kúpeľné mestečko 16 km od Trenčína, sídla pána Váhu a *Tatier Matúša Čáka*. Dôvod bol prozaický – ležia kúsok od diaľnice, sú približne rovnako vzdialené od všetkých zvolených cieľov a je tam v prekrásnom údolí obklopenom vysokými vrchmi porastenými hustými lesmi bohatý výber hotelov s prijateľnými cenami.

Spoznávanie kraja sa začalo tesne za hranicami, veď v *Komárne* si nemožno nepozrieť pevnosť, dôstojnícke kasíno či *Nádvorie Európy*, ako aj pekne upravené centrum mesta. V *Hurbanove* bolo v minulosti niekoľko kaštieľov, jedným z prístupných verejnosti je *Kaštieľ Steiner*. Vybuďovali ho roku 1901 na objednávku *Michala Steinera Péterháziho*.

Nakoľko majiteľ roku 1932 umrel bez dediča, kaštieľ sa dostal do vlastníctva *Kolomana Steinera*, syna jeho brata. Dcéra nového majiteľa *Edita* tu bývala do roku 1997, potom sa odsťahovala k dcére do Švajčiarska. Po roku 1989 v časti budovy fungovala základná umelecká škola, neskôr objekt odkúpila a. s. *Heineken Slovensko*. Nový majiteľ dal kaštieľ zrekonštruovať a zriadil tu reprezentatívnu reštauráciu *Zlatý Bažant*. Jej návšteva je spojená s prehliadkou

miestneho pivovaru, na čo sme, žiaľ, nemali čas a tak sme si kaštieľ obklopený košatými stromami pozreli len zvonku.

Starobylú *Nitru*, najstaršie mesto na Slovensku, o ktorom prvé historické zmienky pochádzajú z roku 828, dobre poznáme a vždy nás dojme, keď si uvedomíme, že sa prechádzame po miestach, kde pred viac ako 1100 rokmi žili *Pribina* a *Svätopluk*. V panoráme mesta sme sa kochali aj z reštaurácie penziónu *Hoffer* s obrovskou ponukou typických slovenských jedál, ktorú vám môžeme vrelo odporúčať. Jej kapacita je nad 500 miest, ale v stredu v čase obeda nebolo jednoduché nájsť voľný stôl. Ešte šťastie, že obsluha je blesková a nával hostí zvláda bez problémov.

Západné Slovensko je bohaté na kúpeľné mestá. Jedným z najznámejších sú *Piešťany*. Tu sme si pozreli kúpeľnú časť na ostrove medzi ľavým brehom *Váhu* a mŕtvym obtokovým ramenom rieky. Prešli sme sa aj po známom *Kolonádovom (Sklenom) moste* spájajúcom *Kúpeľný ostrov* s mestom. Vybuďovali ho začiatkom 30. rokov minulého storočia. Je to najdlhší krytý most na Slovensku priam stvorený na prechádzky už aj preto, lebo je bezbariérový a sú na ňom umiestnené lavičky, na ktorých si môžu pohybovo obmedzení ľudia oddýchnuť a sledovať prekrásnu panorámu pokojnej hladiny *Váhu*, udržiavané parky a siluety hotelov a liečebných domov. Pri vstupe zo strany mesta stojí svetoznámy symbol uzdravujúcej sily tunajších

kúpeľov, socha *barlolamača* z roku 1933. Po prehliadke centra mesta sme opustili ostrov. Zastavila som pred závorou, aby som zaplatila poplatok za parkovanie, keď sa ku mne rozbehol strážca. Už zďaleka gestikuloval a kričal: „*Nevhadzujte tam mince, vy nemusíte platiť, veď máte parkovaciu kartu pre zdravotne postihnutých. Vráťte sa do hociktorého hotela, tam vám na recepcii lístok zaregistrujú a poplatok odpíšu.*“ *Milo* ma prekvapil, pretože na Slovensku platia iné pravidlá ako v *Maďarsku*. Vozidlo s takouto kartou môže bezplatne parkovať len na mieste na to vyhradenom, inde musí platiť. Tu treba dodať, že počas piatich dní ma ochrancovia zákona neprenasledovali svojou pozornosťou.

Príjemným prekvapením bol aj príchod do *Garni hotela Praha*. Nemohli sme netrafiť – budova náročne obnoveného trojhviezdičkového hotela hneď upútala zrak. Parkovisko medzi veselo zurčiacim potokom a budovou bolo síce plné, ale recepcný nám hneď urobil miesto. Ba nemuseli sme sa trápiť ani výstupom po niekoľkých schodoch – priamo z parkoviska premával výťah. Personál príjemný, ústretový, všade čistota a izby k našej najväčšej spokojnosti. Po náročných celodňových programoch sme si tu mohli skutočne odpočinúť.

Čo všetko sme si pozreli? Keďže tento kraj je bohatý na hrady a zámky, nemohli sme obísť *Nitriansky, Čachtický, Trenčiansky, Beckovský, Bytčiansky, Oravský, Bojnický, Smolenický* hrad a *Červený Kameň*. Sú medzi nimi





najstaršie i najmladšie, niektoré sa zachovali ako renovované ruiny, iné na rekonštrukciu ešte čakajú, ale sú medzi nimi také, ktoré krásne obnovili a ktoré nadchnú návštevníkov dobovým interiérovým zariadením. Na podrobnú prehliadku všetkých sme nemali šance, zopár sme si pozreli z podhradia, niektoré z nádvočia, ale tie najzachovalejšie v spoločnosti sprievodcov. Navštívili sme aj *Žilinu*, kúpele *Rajecké Teplice*, *Rajeckú Lesnú* so slovenským betlehemom, ale odbočku na *Čičmany* som, žiaľ, prehliadla, a tak sme prefrčali mimo. Veľká škoda!

Jeden deň sme venovali spomienke na Ľudovíta Štúra a Milana Rastislava Štefánika. Naša cesta viedla cez slovenský Rím – *Trnavu*, ktorá sa v roku 1543, v čase osmanskej hrozby, stala sídlom ostrihomského arcibiskupstva a prevzala úlohu kultúrneho a cirkevného centra Uhorska. O rozvoj mesta sa vo veľkej miere zaslúžil kardinál, arcibiskup Peter Pázmaň. V 17. storočí tu založili univerzitu, ktorú na pokyn Márie Terézie roku 1777 presťahovali do Budína. Z auta sme si pozreli monumentálne mestské hradby a inštinktívne sme sa snažili nájsť v preplnených uliciach miesto na zaparkovanie čím bližšie k centru. Tak ako slepé kura zrno nájde, aj nám sa podarilo zastaviť pár metrov od historického jadra mesta. Nepotrebovali sme veľa času na prehliadku námestia s mestskou vežou, Katedrálneho chrámu sv. Jána Krstiteľa a kostola Najsvätejšej Trojice.

V *Modre* priamo na námestí, na ktorom sa od roku 1938 týči socha Ľudovíta Štúra, stojí dom, v ktorom žil najvýznamnejší predstaviteľ slovenského národného života, vedúca osobnosť slovenského národného obrodzenia a kodifikátor spisovnej slovenčiny. Tu vychoval sirotu po svojom bratovi Karolovi a tu sa venoval literárnej práci. V tomto dome 12. januára 1856 podľahol následkom zranenia. Pochovaný je na miestnom cintoríne. Na mestskej radnici je inštalovaná stála výstava o živote a diele Ľ. Štúra.

Po hodine jazdy smerom na sever sme vzdali poctu ďalšiemu veľikánovi slovenských dejín – M. R. Štefánikovi. Na vrchu *Bradlo*, týčiacom sa nad jeho rodnou obcou *Košariská*, sme sa preniesli do trocha bližšej minulosti. Štefánik sa narodil roku 1880 v rodine miestneho evanjelického farára ako jedno z 12 detí. Na strednej škole študoval v Bratislave, Šoproni a v Sarvaši, kde aj zmaturoval. Vysokoškolské štúdiá absolvoval v Prahe. Roku 1904 s čerstvým diplomom odišiel do Paríža. Stal sa z neho uznávaný astronóm, zaradil sa do parížskeho vedeckého sveta a stal sa svetobežníkom. Vo svetovej vojne bol vojenským letcom, neskôr generálom francúzskej armády. M. R. Štefánik bol zakladateľom česko-slovenského štátu, jeho prvým ministrom vojny. Mal najväčšiu zásluhu na formovaní česko-slovenského zahraničného odboja. Zahynul pri leteckom nešťastí 4. mája 1919 neďaleko Bratislavy. Pochovaný je

v monumentálnej mohyle na *Bradle*. Najskôr sme si z výšky pozreli jeho rodnú obec, potom sme sa vybrali k jeho rodnému domu, kde je zriadené múzeum.

Z *Košarísk* je čo by kameňom dohodil na *Myjavu*, kde sme mali dohodnuté stretnutie s členmi chýrneho súboru *Kopaničiar*. Ešte predtým sme si pozreli *Múzeum Slovenskej národnej rady* a rekreačné stredisko na *Starej Myjave*, rozprestierajúce sa pri priehrade na rieke *Myjava*. V zime si tu možno zalyžovať, v lete prenajať chatu, kúpať sa, rybačiť a využívať niekoľko ihrísk na rozhábanie tela.

Členovia súboru *Kopaničiar* mávajú každý piatok večer skúšku v *Kultúrnom dome Samka Dudíka*. Privítali nás so širokým úsmevom, veď sme sa spoznali pred tromi rokmi, keď na naše pozvanie vystúpili na *Dni II. obvodu Budapešti*. Muzikanti nám na našu prosbu zahrli aj myjavskú hymnu a mládež predviedla *Myjavský čardáš*. Rozlúčili sme sa so sľubom, že o rok sa pokúsime zorganizovať vystúpenie súboru nielen v *Budapešti*, ale aj v ďalších dvoch mestách, takže na najbližšom *Dni Slovákov v Maďarsku v Békešskej Čabe* budeme mať za úlohu nájsť partnerov pre tento projekt.

Cestou domov sme sa zastavili v Bratislave. Mali sme pred sebou posledných dvesto z tisícpäťsto kilometrov a za sebou množstvo zážitkov a krásnych spomienok.

V. Zsákaiová Držiková  
Foto: E. Fallerová

## Spomienková omša na Vojtecha Uhlára



V sobotu 12. mája sme sa zišli v Kostole sv. Ladislava na Námestí mieru v XIII. obvode, aby sme si uložením vencov a účasťou na svätej omši uctili pamiatku kanonika Vojtecha Uhlára.

Úvodnú hymnickú pieseň zaspievali pri pamätnej tabuli členovia *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena* pod taktovkou dirigenta, držiteľa rytierskeho rádu maďarskej kultúry **Pétera Pálinkása**.

Potom sa ujali slova študenti budapeštianskeho slovenského gymnázia **Brigita Mészárosová** a **Ondrej Noszlopy**, ktorí nám v slovenskom a maďarskom jazyku predstavili životnú dráhu Vojtecha (Belu) Uhlára, iniciátora vybudovania kostola sv. Ladislava.

„Slovenský kanonik Vojtech Uhlár sa narodil v Zlatých Moravciach v roku 1886. Najprv vyučoval náboženstvo v katolíckych školách v Budapešti a v roku 1916 sa stal kaplánom na fare Kostola sv. Ladislava v XIII. obvode Budapešti, kde slúžil až do svojej smrti.

V novembri 1932 kardinál Justinián Sérédi rozdelil budapeštiansku diecézu na ľavom brehu Dunaja na dve časti – na vnútornú a na vonkajšiu peštiansku diecézu. V tom istom roku sa stal V. Uhlár dekanom a inšpektorom katolíckych ľudových škôl Vonkajšej peštianskej diecézy. Bol členom misijného spolku diecéznych farárov „Unio Cleri pro Missionibus“ a čestným kanonikom ostrihomskej kapituly.

V. Uhlár sa počas 22 rokov svojej farárskej služby v XIII. obvode staral o chudobných. Počas jeho pôsobenia tu ešte žilo veľa Slovákov, prevažne robotníkov. Podľa dobových dokumentov ich bolo okolo 10 tisíc. Pracovali ako nádenníci, ale nezľakli sa ani ťažkej fyzickej roboty.

Zrejme ne jeden z nich navštevoval sväté omše Vojtecha Uhlára, ktorý akiste viacerým pomáhal, keď sa dostali do ťažkostí. Aj preto ho nazvali patrónom chudobných. Verný služobník Boží zomrel v roku 1938 v Budapešti vo veku 51 rokov.

Na V. Uhlára môžeme spomínať vďaka bývalej podpredsedníčke slovenského voleného zboru mestskej časti **Kláre Máthéovej Papučkovej**, ktorá objavila informácie o jeho pôsobení v obvode. Slovenský zbor je vďačný aj

miestnym duchovným, ktorí mu umožňujú usporadúvať v kostole slovenské sväté omše, hoci v súčasnosti tu slovenský farár neslúži. Každý rok však veľmi ochotne prichádza slúžiť spomienkový obrad farár zo Slovenska **Stanislav Brtoš**, vďaka ktorému si po deviaty raz môžeme dôstojne pripomenúť pamiatku V. Uhlára,“ dozvedeli sme sa od študentov slovenského gymnázia. Po nich páni *farári József Kálmán* a **Stanislav Brtoš** posvätili pamätnú tabuľu Vojtecha Uhlára, ku ktorej uložili vence prítomní zástupcovia slovenských samospráv a poslankyňa samosprávy XIII. obvodu **Zsanett Vargová**.

Dôstojný pán Stanislav Brtoš vo svojej kázni o. i. povedal: „Človek rozvíja predovšetkým to svoje, rodinu, seba. Pre Uhlára bola rodina všetci okolo neho. Nepostavil dom, tento Boží dom, pre seba, ale pre všetkých... Bol otcom Božích detí, staral sa o jednoduchých ľudí, čím sa zapísal do dejín sociálneho vývoja. Zanechal tak viditeľné i neviditeľné. Má svoje miesto v konkrétnom živote doby, ale má svoje miesto aj v našich srdciach za jeho veľkosť a dobrotu.“

Po svätej omši, na ktorej sa zúčastnili veriaci zo Santova, Mlynkov, Kerestúru a viacerých iných budapeštianskych obvodov, medzi nimi predsedníčka *Slovenskej samosprávy Budapešti Edita Hortiová* a podpredseda zboru **Pavol Beňo**, nasledovalo vystúpenie zboru *Ozvena*. Predniesol rad sakrálnych skladieb. Pozoruhodná bola posledná pieseň *Ave Mária* od **Pétera Wolfa** v slovenskom preklade G. Papučka, v ktorej sólo spieval **Péter Pálinkás**.

LF

### Ave Mária

**Péter Wolf – Gregor Papuček**

Vždy som Ti veril počas mojej vandrovky,  
Ty si ochranou bola.

Niet slabej chvíľky, čo by teba poprela,  
vo mne máš pekné slová.

Refr. Ave Mária...

Že som Ťa našiel, to nebola náhoda,  
veď ja som len tebou žil.  
Zo sto ciest všetky ma k Tebe vedú a viem,  
že by som nezablúdil.

Refr. Ave Mária...

Dobre, že si šla so mnou, obišlo ma zlo,  
občas sa mi splnil sen.  
Prišiel som ďakovať za môj šťastný život.  
Nech letí vďaka pieseň!

Refr. Ave Mária...

## Slovenská kultúra na Dni II. obvodu

Po štvrtý raz v tomto volebnom období sa 16. júna *Slovenská samospráva II. obvodu Budapešti* zúčastnila na kultúrno-zábavnom festivale, ktorý organizačne zabezpečila Samospráva II. obvodu v Miléniovom parku. V priebehu dvojdňového podujatia mali obyvatelia tejto mestskej časti, ale aj vzdialenejšieho okolia možnosť zadarmo sa zabaviť na rôznych koncertoch a iných podujatiach a v takzvanej Uličke chutí ochutnať špeciality národností žijúcich a pôsobiacich v tomto obvode. Z jedenástich národnostných samospráv túto možnosť okrem našej slovenskej využili volené zbory Nemcov, Bulharov, Srbov, Poliakov, Rusínov, Arménov a Chorvátov. Nám síce po oznámení termínu spôsobila chvíľkový hlavobôľ skutočnosť, že v tento deň sa konali tri dôležité podujatia, a to napriek tomu, že v úsilí predísť podobným situáciám Slovenská samospráva Budapešti zvoláva niekoľkokrát do roka koordinačné porady. Tentoraz to však nezáviselo od nás. Púť do Zalaváru (Blatnohrad) sa koná v termíne, ktorý stanovujú ordinaríaty ozbrojených síl Maďarska

a Slovenskej republiky a o Dni II. obvodu rozhoduje „veľká“ samospráva. Našťastie prax robí zázraky a tak vlastne problém nebol problémom - za vonkajšej pomoci zo strany cateringu a vnútornej z radov Slovákov, ktorí z rôznych dôvodov neodcestovali do Zalaváru, sme nával záujemcov o bryndzové halušky, kapustnicu a záviny hravo zvládli. Tento rok sme mali stánok medzi nemeckou a bulharskou samosprávou a pravdepodobne aj preto sme mali to šťastie, že nás prišiel navštíviť starosta II. obvodu hlavného mesta **Zsolt Láng**, ktorý mohol ochutnať naše špeciality.

Okrem gastronómie mala každá národnosť možnosť predstaviť aj svoju kultúru. Našu slovenskú prezentoval *Slovenský folklórny spolok Lipa*, ktorého tanečníci sa však museli opatrne zvrátať, pretože tohto roku sme opäť mali k dispozícii len malé javisko, na ktoré sa tri páry len-len že zmestili. Tanec spestrila spevom **Bernadeta Puhová** a hrou na akordeón **Zoltán Havas**. Vystúpenie malo v radoch divákov úspech, hlavne klubkový tanec sledovali deti s otvorenými ústami.

Keďže z hľadiska účasti národností na tomto podujatí sa kládol dôraz na gastronómiu, využila by som pri tejto príležitosti možnosť a spomenula **Štefana Polomu**, ktorý roky pôsobil ako kuchár na Veľvyslanectve Slovenskej republiky v Budapešti, a ktorý nám v roku 2015 na Deň obvodu uvaril ponúkané menu. Vtedy to boli tiež bryndzové halušky a perfektný perkelt z bravčového mäsa. Ani do troch sme nestihli narátať a všetky porcie sa minuli bez toho, aby sme ich ochutnali, čo ma dodnes veľmi mrzí. V tomto roku na jar totiž v Budapešti predstavili publikáciu *Ako vari Európa* (How to cook in Europe), v ktorej Štefan Poloma predstavil svoje kuchárske umenie spolu so šéfkuchármi pätnástich európskych krajín. Ani v tomto menu nechýbala bryndza, základ slovenskej kuchyne, a to vo forme demikátu, ďalej to boli hovädzie líčka a šulfance plnené brusnicovým lekvárom. Súdiac podľa fotografií, ak by sme ponúkali toto menu, tak by sme nenarátali ani do jednej a bolo by fuč. Ale aspoň demikát by sme mohli zaradiť do našej budúročnej ponuky na Dni obvodu.

LF

## Turíce v Kerestúre

Na pozvanie Slovenskej samosprávy XVII. obvodu sme sa 21. mája zišli v Kostole velebenia Svätého Kríža, kde sa slovenskou svätou omšou začala dôstojná oslava turíčnych sviatkov. Kresťania slávia Zoslanie Ducha Svätého na apoštolov po Ježišovom zmŕtvychvstání. Bohoslužobné texty sa sústreďujú na ovocie pôsobenia Svätého Ducha, teda na zbožštenie, na obnovu, zmenu ľudských srdiec a na jeho dary. Tejto tematike venoval svoju kázeň farár **Belo Balík**.

Na Turíce veriaci ozdobujú chrámy zelenými ratolesťami, ale aj drobnými stromčekmi a aj farba bohoslužobných odevov je tradične zelená, čo symbolizuje, že Svätý Duch je darca života. Tento zvyk zachovávajú hlavne evanjelici a oplatí sa na Turíce zavítať napríklad do Maglódu, kde veriacich víta takto vyzdobený kostol.

V kerestúrskom kostole nás čakal netradičný program. Po svätej omši nasledoval koncert, na ktorom *cimbaloá virtuózka Viktória Herencsárová* a *spevák, poslanec SSB Levente Galda* predniesli diela **Vít'azoslava Kubičku** skomponované špeciálne pre túto príležitosť, ktoré mali na tejto turíčnej slávnosti svetovú premiéru. V rámci koncertu odzneli skladby *Jesu, Počujem Ťa, Pane, Ajh'la, stojím pri dverách a klopem*, ako aj vlastné skladby cimbalistky *Spomienka* a *Sokol*, variácie na ľudovú pieseň zo zbierky *Bélu Bartóka*, ktorý istý čas žil a pôsobil v XVII. obvode Budapešti. Koncert ukončila cimbaloá virtuózka kerestúrskou piesňou *Vykvitla ruža*, ktorú venovala miestnym ženám a po dlhotrvajúcom potlesku pridal spevák pieseň *Najkrajší kvet v širom svete...*

Slávnosť pokračovala v kaplnke *Katolíckej základnej školy a gymnázia Apoštola Pavla*, kde sme si pozreli dokumentárny film *Kerestúrske hrdje djovke* zvečňujúci tváre a dielo žien, ktoré sa pričínili o pretrvanie slovenských tradícií v Kerestúre a ktoré sa aj dnes hrdo nesú, keď si oblečú krásny miestny slovenský kroj. Film vznikol na podnet *predsedníčky Slovenskej samosprávy XVII. obvodu Rozálie Papovej Polerezkej* s cieľom spracovať činnosť a aktivity kultúrnej skupiny zachovávajúcej tradície miestnych Slovákov, známej ako Kerestúrsky slovenský ženský spevácky zbor, ku ktorému sa v roku 2015 pripojila oduševnená skupina mladých ľudí, ktorí založili Kerestúrsky slovenský tanečný súbor.

LF

## V Knižnici Csili o románe *Neskorý návrat*

Onoho času povedal bývalý riaditeľ Slovenského inštitútu **Gábor Hushegyi**, že inštitút praská vo švíkoch, keď sa tam organizuje podujatie súvisiace so Slovenským Komlášom a Komlášanmi. Podobne praská vo švíkoch Knižnica Csili, keď v nej organizuje podujatie Slovenská samospráva XX. obvodu. Nebolo tomu inak ani 19. apríla, keď zbor spolu so Slovenskou samosprávou Budapešti usporiadali besedu o románe **Pavla Kondača** *Neskorý návrat*. Na akciu pozvali aj autora a prekladateľku románu do maďarčiny **Alžbetu Árgyelánovú**. Publikácia, ktorá vyšla v slovenskom origináli, má v maďarskom preklade názov *Útban hazafelé*. Venovaná je životu svetoznámeho maďarského operného speváka **Györgya Melisa**, ktorý nikdy nezaprel svoj slovenský pôvod ani svoje slovenské meno **Juraj Meliš** a nikdy sa „neodtrhol od salašského okolia, z ktorého pochádzal“.

Beseda bola vlastne kultúrnym pásmom, ktorého cieľom bolo prítomnému slovenskému a maďarskému publiku priblížiť životnú cestu sarmažského rodáka a zároveň nasmerovať záujem mládeže na vážnu hudbu. Po úvodnom speve slovenských gymnazistiek privítala prítomných peknou slovenčinou *podpredsedníčka samosprávy* **Mária Benczeová**, ktorá bola aj moderátorkou stretnutia. Z rozhovoru s autorom a prekladateľkou sme sa okrem iného dozvedeli, že Juraj Meliš v detstve hovoril len po slovensky, po maďarsky sa naučil až v škôlke a jazyk si osvojil tak dokonale, že v roku 1974 získal Kazinczyho cenu za peknú maďarskú výslovnosť. Dozvedeli sme sa o jeho hlbokom a vrúcnom vzťahu k mame, „ktorá sa neradovali, keď sa dozvedeli, že chce byť spevákom“. Raz, keď v obvyklom dedinskom odevy sedela v Opere ved-

ľa Zoltána Kodálya, po predstavení povedala svojmu „zlatému synáčkovi“ (tak ho volala), že ani nevedela, že je Kodály taký múdry človek a vie po tótsky. Autor románu nám prezradil, odkiaľ pochádza titul knihy. Pre zlé poveternostné podmienky sa Juraj Meliš nemohol z predstavenia v Holandsku dostaviť na pohreb svojej milovanej matky a s touto skutočnosťou sa do smrti nevedel vyrovať.

Rozhovor spetrovala projekcia z operných vystúpení slávneho speváka. Odznela vstupná ária Rossiniho opery Figaro, „rapotavá“ ária z opery Don Pasquale od Donizettiho s Józsefom Gregorom, zhudobnená báseň Petőfiho Befordultam a konyhába, ktorú preložil Ján Smrek pod názvom Zahol som do kuchynôčky. Úryvky z knihy *Neskorý návrat* čítali striedavo po maďarsky **Panna Praszová** a po slovensky **Peter Málík**.

EF

## II. kavalkáda jubilujúceho Priateľského kruhu Bohemia

Priatelia českej kultúry v Maďarsku sa v roku 1993 združili do kruhu Bohemia. Oslava 25. výročia, ktorá sa uskutočnila 2. júna 2018 v Budapešti v budove Dover, bola honosná a veselá, s mnohými pozvanými hosťami z domova i zo zahraničia.

Schádzať sme sa začali na nádvorí a s prípitkom v ruke sme si pri harmonike zaspievali zopár ľudových piesní. Po slávnostnom otvorení a gratuláciách sa začala neformálna oslava, ktorú svojou prítomnosťou poctil aj veľvyslanec Českej republiky v Maďarsku **Juraj Chmiel**. Na úvod vystúpil *Slovenský spevácky zbor Ozvena* pod taktovkou **Pétera Pálinskása** s ky-

ticou českých ľudových piesní, za ktorú zožal veľký úspech. Nasledoval Chorvátsko-český spevácky zbor a po večeri nás tancom „nakazili“ tanečníci a muzikanti z Chorvátska.

Medzitým sme si na prvom poschodí mohli pozrieť výstavu zo zbierky **Otta Zachara**, zakladateľa a čestného predsedu kruhu Bohemia, a v podaní herečky **Andrey Závoriovej** si vypočuť krátku Hrabalovu prózu vtipne parafrázovanú Tiborom Bődöcsom.

Bola to naozajstná kavalkáda programov s tancom, humorom, kvízom a tombolou, dokonca aj s ukázkami a nácvikom maďarských ľudových tancov za asistencie kapely Tükrös.

Večera bola výborná, jedla, pitia bolo neúrekom, nechýbalo ani typické české vepřo-knedlo-zelo (bravčové mäso s knedľou a kapustou), nakladaný hermelín a čapované Postřižinské pivo, známe z Hrabalovej knihy *Postřižiny*, v ktorej opísal svoj život v pivovare Nymburk rokoch 1919 – 1947. Ako dezert podávali torty od gratulantov.

Poprajme Bohemii veľa krásnych a veselých zážitkov v ďalších rokoch a úspechy v šírení českej kultúry a dobrého mena Českej republiky v zahraničí, za čo jej už v roku 2003 udelilo Ministerstvo zahraničných vecí ČR cenu *Gratias agit*.

**Markéta Tóthová Urbaničová**

Časopis *Budapeštiansky Slovák* je fórom Slovákov žijúcich v hlavnom meste.

Uverejnené materiály vyjadrujú preto v prvom rade mienku autorov. Naším zámerom je rešpektovať právo iných na vyjadrenie vlastného názoru, pričom v žiadnom prípade neposkytujeme priestor materiálom porušujúcim ľudskú dôstojnosť a práva iných.

Redakcia BS

## Spoločné oslavy osemdesiatin v XIII. obvode

Máj je vždy bohatý na slovenské podujatia v XIII. obvode. V polovici mesiaca si slávnostnou svätou omšou uctieame iniciátora vybudovania kostola na Námestí mieru Vojtecha (Belu) Uhlára a koncom mesiaca sa tradične koná Národnostný festival. Nebolo tomu inak ani v tomto roku.

*Samospráva XIII. obvodu Budapešti* spoločne s jedenástimi miestnymi národnostnými samosprávami každý rok organizuje v rámci osláv mestskej časti národnostný deň. V tomto roku národnosti predstavili svoju kultúru a gastronómiu 26. mája na novom mieste, na Námestí mieru, pri mestskom úrade.

Angyalföld – Anjelská zem - oslavuje v tomto roku 80. výročie svojho založenia, preto aj oslavy boli veľkolepejšie ako zvyčajne. Séria podujatí sa začala posledný májový víkend, keď sa konal aj tradičný *Národnostný festival*, ktorý v tomto roku rozšírili o futbalový turnaj národností. Trojčlenné družstvo Slovákov pozostávajúce zo súčasných a bývalých žiakov *budapeštianskej slovenskej školy* (medzi nimi aj štipendistu slovenského voleného zboru) napriek tomu, že predtým spolu ešte nehralo, sa dostalo spomedzi desiatich skupín na obdivuhodné druhé miesto. Počas predposledného zápasu sa k nim pridala ďalší bývalý žiak školy a nevedno, či vďaka nemu, alebo či sa ostatné skupiny trochu zľakli profesionálneho úboru našincov (za jeho poskytnutie patrí vďaka *Celoštátnej slovenskej samospráve v Maďarsku*), posledné dva zápasy boli trochu tvrdsie. Napokon naše mužstvo obsadilo pekné druhé miesto, za čo patrí veľká vďaka aj na futbalovom ihrisku aktívnemu vedúcemu úradu CSSM *Zoltánovi Szabovi*.

Medzitým sa zaplnil park pri mestskom úrade a skráslili sa stany národnostných samospráv pôsobiacich



v obvode. Návštevníci mohli ochutnať špeciality *arménskej, bulharskej, gréckej, chorvátskej, nemeckej, rómskej, rumunskej, rusínskej, slovenskej a srbskej gastronómie*. Slováci tradične ponúkajú bryndzové halušky, o ktoré bol aj teraz veľký záujem. Vynikajúco chutil aj grécky kebab, srbské čevapčiči a rómska fazuľová polievka.

Počas obeda si účastníci osláv mohli pozrieť stany, v ktorých sa národnostné samosprávy snažili podať obraz o svojej činnosti, ale aj predstaviť materskú krajinu. V slovenskom stane sme spomínali na pltníkov, zakladateľov mestskej časti, vystavili sme modranskú keramiku, dolnozemske textilie a obrazy nočnej Bratislavy. Pre návštevníkov sme pripravili aj kvíz, v ktorom nechýbali otázky o Slovensku, ani o významných Slovákoch XIII. obvodu. Najúspešnejší lúštitelia dostali slovenskú čokoládu, záložku so slovenskými pamätnými tabuľami, a tí, ktorí vylúštili kvíz bez chyby, si mohli vybrať z bohatej ponuky (dvojazyčných, alebo viacjazyčných) publikácii o Slovensku a o jeho regiónoch, resp. publikáciu o slovenských pltníkoch, ktorú vlani vydala naša samospráva. Pestrý program sme mohli uskutočniť aj vďaka dotácii, ktorú nám udelila správa fondov Ministerstva ľudských zdrojov.

V slovenskom stane bolo celý deň rušno. Ráno nám s jeho výzdobou pomáhali štipendisti a žiaci budapeštianskej slovenskej školy. Naš zbor sa

koncom minulého roku rozhodol znovu udeľovať *Štipendium Juraja Bielika*, pomenovanom po jeho bývalom podpredsedovi. Môžu ho získať študenti stredných a vysokých škôl, ktorí sú ochotní aktívne spolupracovať so Slovenskou samosprávou XIII. obvodu. Je to dôležité aj z hľadiska národnostnej identity mládeže a môžem prezradiť, že od mája, keď sme vypísali kon-

kurz, podali žiadosť viacerí uchádzači. Vzhľadom na to, že v súčasnosti ešte prebieha výber, nových štipendistov vám predstavíme v ďalšom čísle Budapeštianskeho Slováka.

Národnostný festival oficiálne otvorila vicestarostka obvodu *Kornélia Holopová Schrameková*, ktorá vyzdvihla dobré vzťahy národnostných volených zborov a samosprávy mestskej časti a odovzdala darček starostu obvodu *Józsefa Tótha* – knihu o maliaroch obvodu. Po nej sa ujali slova predstavitelia jednotlivých národnostných samospráv, aby privítali hostí vo svojom rodnom jazyku. Predsedníčka nášho zboru *Zuzana Hollósyová* pripomenula, že spolu s jubileom mestskej časti oslavujeme v tomto roku aj príchod Slovákov na Dolnú zem, ktorý sa uskutočnil pred 300 rokmi. Svoje ďakujem „vyslovili“ národnosti v podobe pamätnej plakety zo skla.

Slovákov v galaprograme reprezentovali členovia *Tanečného súboru Panónia z Malej Tarče*. Ich krásny spev a rezké tance prilákali pred javisko aj divákov, ktorí dovtedy postávali v tieni stanov.

Oslavy osemdesiatin mestskej časti sa *Národnostným festivalom* nekončili: na druhý deň sa na tom istom mieste uskutočnil *Deň detí* a na víkendové večery pripravili organizátori množstvo koncertov.

*Eva Fábriánová*  
Foto: autorka

## Slovenská samospráva

### Budapešti

**Edita Hortiová**

predsedníčka

**Pavol Beňo**

zástupca predsedníčky

**Alžbeta Árgyelánová**

**Eva Fábriánová**

**Levente Galda**

**Rozália Papová Polereczká**

**Ladislav Petro**

Sekretárka:

**Eubomíra Fallerová**

Adresa SSB:

Akadémia ul. 1, Budapešť 1054

Telefón: 302-5117

E-mailová adresa:

ssambp@gmail.com

## Redakcia

**Eubomíra Fallerová**

šéfredaktorka

**Vlasta Zsákaiová**

jazyková redaktorka

**Edita Hortiová**

**Pavol Beňo**

**Eva Fábriánová**

## Budapeštianski seniori na závinovom festivale v Malom Kereši

Vďaka Slovenským samosprávam III. a XX. obvodu a vedeniu Klubu slovenských dôchodcov v Budapešti sme my, početní účastníci autobusového výletu do Malého Kereša, prežili Turíčnu nedeľu veľmi príjemne. Prišlo nám počasie, o pohodlnú cestu sa postaral vodič autobusu, ktorý vyhovel všetkým želaniam cestujúcich. Dokonca nás upozornil na bocianie hniezda a vtedy sa v autobuse ozvali hlasné prosby nádejných starých mám: „Bocianik, dones mi vnúčatko!“

V Malom Kereši na námestí už v plnom prúde prebiehala súťaž v pečeni závinov. Mali sme čo pozerieť a obdivovať. Členky súťažiacich družstiev nám veľmi ochotne predvádzali ťahanie cesta a mohli sme sledovať striedanie rôznych plniek. Ochotne odpovedali na všetky naše zvedavé otázky. Neďaleko od šikovných kuchárov sa na pódiu striedali slovenské ľudové tanečné a spevácke súbory. Navodili takú dobrú náladu, že niektorí súťažiaci pri ťahaní cesta aj tancovali. Slovom, nálada bola výborná. Medzi nami bola **Marika Benčzeová**, členka víťazného družstva v pečeni závinov v alternatívnej kategórii. Nedávno vyhrali prvé miesto so závinom pod názvom „Únia“. Aj ja som znova dostala chuť doma piecť „štrúdle“, len musím zohnať na to vhodnú múku. Veď ešte nedávno pečenie závinov patrilo k základným vedomostiam gazdinky. Aj keď v obchodoch dostať závinové cesto ako polotovár, to sa predsa len nevyrovná ručne ťahanému cestu. To, že závinové boli kedysi veľmi lacné múčniky, som si uvedomila až teraz. Všetky potrebné suroviny ako maslo, múka, vajce, voda, ocot, na plnku tvaroh, jablká, mak boli bežne v komorách gazdiniiek.

Po skončení súťaže v pečeni závinov sme si pozreli pamätne múzeum Sándora Petőfiho. Čakala nás tam sprievodkyňa so vstupenkami a pozvaním na obed. Bola to milá pozor-



nosť zo strany vedenia Slovenskej samosprávy v Malom Kereši. Jej predsedníčka pani **Zuzana Gmoserová** sa o nás príkladne postarala. Neobišli sme ani slovenskú pamätnú izbu. Pri pamätníku tristého výročia osídlenia mesta Slováckmi, ktorý je umiestnený vonku na pravej bočnej stene evanjelického kostola, sme zosmutneli. Darma sme na pamätníku hľadali slovenský text. Pred 300 rokmi sa do Malého Kereša prisťahovali Slováci, zachovali si slovenský jazyk a žijú tu podnes. Je to výročie týkajúce sa Slovákov. Snáď si zaslúžime, aby sme na tabuli našli slová aj v našom rodnom jazyku.

Získali sme množstvo dojmov, ale prechádzky sme poriadne pocítili v nohách. Pri posedávaní na lavičkách pod stromami nás upútalo množstvo detí v kočíkoch na blízkom detskom ihrisku. V meste teda majú o novú generáciu postarané.

Ďakujeme Slovenskej samospráve v Malom Kereši za príkladné pohostenie a najmä za to, že sa nám jej členovia venovali počas veľkolepých osláv tristého výročia osídlenia mesta.

**Júlia Horváthová**

Foto: autor

## Folklórny súbor Limbora v Budapešti



Slovenský folklórny súbor Limbora pôsobiaci v Prahe už 67 rokov pojíma v sebe všetky generácie a zároveň združuje Čechov a Slovákov, ktorí sa vlastne nikdy nerozišli. Od svojich začiatkov sa venuje slovenským tancom a piesňam. Činnosť tejto skupiny, pozostávajúcej prevažne zo študentov, pretrvávala do roku 1986.

Vtedy jej nadšenci oslovili širší okruh mladých ľudí a dnes už existuje aj Slovenský detský folklórny súbor Limborka, ktorý združuje deti od desať do pätnásť rokov, a Slovenský detský folklórny súbor Malá Limborka, v ktorom sú tí najmenší do desiatich rokov, dozvedáme sa od vedúcich súboru **Márie a Jaroslava Miňovcov**. Ako vravia, Limbora je pre členov kúsok domova, kde sa môžu stretávať, potešiť, spievať, hrať, tancovať a nezabudnúť na svoj materský jazyk a krásne slovenské kultúrne tradície. Hlavným cieľom všetkých formácií súboru je uchovávanie a rozvíjanie rôznych foriem tradičného slovenského ľudového umenia a ich prezentácia doma i v zahraničí. Súbor Limbora poznajú na Slovensku, v Česku, Francúzsku, Nemecku, Mexiku, Cypre, Maďarsku, Srbsku, Rumunsku, Poľsku, Moldavsku, Bosne a Hercegovine, Taliansku, Bulharsku, ale aj na ostrove Taiwan. Všetky tri súbory majú vlastnú cimbalovú muziku v zložení 1. husle, 2. husle, kontry, basa, klarinet, cimbal. Súbor spolu-



pracuje aj s inými ľudovými hudbami, napríklad v Budapešti vystúpil so speváčkou **Eleonórou Vančíkovou Kapasnou**.

Podmienky pre existenciu všetkých troch telies vytvára občianske združenie Limbora, ktoré vzniklo v roku 1993 ako samostatný právny subjekt.

Do Limbory môže vstúpiť každý, kto sa chce zoznámiť so slovenským ľudovým umením. Manželia Miňovci, umeleckí vedúci folklórneho súboru, založili aj *medzinárodný folklórny festival* s názvom **Praha srdce národov**, ktorý sa prvý raz uskutočnil v roku 1999 a každoročne prebieha v posledný májový týždeň. Festival prostredníctvom hudby a tanca zblížuje rôzne národy a rôzne etniká, vedie ich k vzájomnému rešpektovaniu. Nechýbajú na ňom súbory z Afriky či Latinskej Ameriky. Keďže národy a ľudia vôbec sa najlepšie zblížujú pri hudbe a jedle, sú vždy pripravené aj ochutnávky pokrmov z rozmanitých kútov sveta - z krajov, z ktorých prichádzajú tanečné súbory na festival.

Tradičným podujatím sú aj Vianoce s Limborou, ktoré manželia Miňovci každoročne organizujú v pražskom divadle U Hasičů. Sú plné vianočných slovenských zvykov z rôznych regiónov, ochutnávok typických slovenských jedál, hlavne kapustnice a oplátok a ani na nich nechýbajú hosťujúce súbory.

Nám predviedol Slovenský folklórny súbor Limbora svoje umenie 21. apríla, keď vystúpil na javisku Osvetového strediska Attilu Józsefa. Do Budapešti prišiel na pozvanie *Slovenskej samosprávy XIII. obvodu*, do organizovania pobytu hostí v hlavnom meste sa zapojila aj *Slovenská samospráva Budapešti*. Po fantastikom vystúpení, ktoré diváci odmenili nadšeným potleskom, nasledovalo ešte fantastické priateľské stretnutie za prestretým stolom, kde sme sa dozvedeli, že Ing. Jaroslav Miňo je jadrový fyzik a jeho manželka Mária je lekárka. Majú spolu sedem detí – štyri dcéry a troch synov, prirodzene, všetci tancujú, alebo tancovali v Limbore. Členovia súboru majú medzi sebou veľmi pekné vzťahy a folklóru sú oddaní telom i dušou. Po večeri nám ešte zahrli a zaspievali len tak pre radosť. Bolo nám s nimi veľmi dobre a ešte lepšie by bolo, keby sme raz využili ich pozvanie a pozreli si medzinárodný folklórny festival v Prahe.

## Turičné sviatky v XVII. obvode



Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu srdečne ďakujeme  
Samospráve hlavného mesta Budapešti.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ľudových novín a webovej stránky [www.luno.hu](http://www.luno.hu).





## *Útban hazafelé*



Meglehet, egész énekesi pályájának legboldogabb pillanatait, Prágában élte át. Akkor úgy érezte, a közönséget nem a tenorja bűvölte el legfőképpen. Hanem a kiejtése. A nyelv.

Mindenki azt állította, idegen nyelvet ilyen színvonalon elsajátítani képzelenség. A helyes beszédet bárki, bármilyen nyelven megtanulhatja, de ilyen szépen, ilyen kiejtéssel, csakis az, aki... és eleinte szinte kimondani sem merte. Csak később tudta meg, többektől is.

Kezdetben feszélyezte. Nem tudta, mitévő legyen. Mondja azt, hogy sokat gyakorolta a szlovák dalokat, s a sikert kizárólag ennek köszönheti? Vagy mondja meg az igazat? Vallja be, hogy szlovák? Származására nézve, mindenképpen az.

Később felbátorodott. Valami megmozdult benne. A szívében. S ha az édesanyjára gondolt, nem habozott tovább. Miért kellene szégyellnie azt, hogy szlovák?

Egy gyenge pillanatában, elpirulva, gyermeki daccal, s a felnőtt ember

büszkeségével kikottyantotta, akár hiszik, akár nem, hatéves koráig egy szót sem tudott magyarul...

Nagy meglepetést okozott.

Határtalan örömet érzett Juraj is, hiszen előadói különdíjat kapott, amit szlovák népdalok éneklésével nyert el. Örömét tovább fokozta, hogy a Prágai Tavasz énekverseny győztese is ő lett.

Az északi szomszédainknál aratott sikerének nagy visszhangja volt itthon is. Főleg a kollégák körében. Persze, nemcsak a siker miatt... Az Operából sem kell a szomszédba menni egy kis szenzációért. Rebesgetni kezdték, hogy Juraj Majron szlovák fiú...

– Tót atyafi a Magyar Operaházban – tréfálkoztak ironikusan...

Juraj igencsak meglepődött, amikor tudomására jutott, hogy a nevét is elemezni kezdték már. Minden közösségnek megvan a maga okoskodó embere. Ám olyan, aki a kollégája nevének jelentését kutatja, csakis az Operaházban lehetett. S még hozzá fáradhatatlan.

Így aztán nagyítóüveg alá került az ő tisztességes neve.

Majron, Majron mormogták félhangosan, vagy hangosan ezt a tipikusan alföldi nevet, amely olyannyira hozzátartozott az alföldi nevek családjához, akár a tanyák a beláthatatlan mezőkhöz.

Ez a kollégája egyszer odament hozzá, s titkolt mosollyal megkérdezte:

– Tudod-e, Juraj, mit jelent a neved?

– Nem tudom – válaszolta. Soha nem foglalkoztam a nevem jelentésével. Nem tartottam fontosnak. Olyan, amilyenek a szüleimtől kaptam. Se hozzá nem tettem, se el nem vettem belőle. Mindig Majron volt, és az is marad. Örökre.

– Tudod, én utánanéztem. Egy művésznak tudnia kell, mit jelent a vezetékneve. Sőt mi több, egy magára valamit adó művésznak az sem közömbös, hogy hívják. Egy igazi művésznak, hozzáillő név dukál. Olyan, aminek a hangzása vetekszik a legszebb zenével, ami vonzó, érdekes. Hívhatnának pél-

dául Alföldy Györgynek. Alföldy-nek, y-nal a végén. Hát nem szebben hangzik? No, és az y! Hisz tudod, hogy az a nemesi származás jele...

Jurajt bosszantotta a kolléga szemtelensége, de szándékosan hallgatott. Kíváncsi volt, vajon hova lyukad ki ezzel az elemzéssel. Amaz meg csak folytatta.

– Megmondjam, mit jelent a Majron szó?

– Mondjad. Hallgatlak.

– A Majron franciául azt jelenti... Várjál, mindjárt megmagyarázom. A maison francia szó, magyarul házat jelent. Érted. Ház. Amiben lakunk. És ebből ered a te vezetékneved, Majron.

Kíváncsian figyelte Jurajt. Valami válaszra várt. Csakhogy semmilyen nem kapott. Újra próbálkozott.

– Tanultál franciául?

Juraj egyre hallgatott.

– Persze hogy tanultál. Így van, kolléga?

– Így – válaszolt nagysokára Juraj.

– És azt hiszed, hogy szlovák neved van?

– Nem hiszem, hanem tudom. De miért fontos ez? Eddig is így írták a plakátokra és soha nem jelentett problémát...

– Én mondom neked. Egész biztosan francia eredetű...

– Ezt igazán nem gondoltam volna. Micsoda előkelő származás! – jegyezte meg ironikusan Juraj.

– Várj, még nem fejeztem be. Ki nyomoztam azt is, hogy a név viselői üldözött hugenották voltak...

– Nahát, álmomban sem jutott volna eszembe ilyesmi – mondta meglepetést színélve Juraj. Nem akarta elhallgattatni a kollégát. Hadd örüljön a sikernek... Csupán annyit fűzött hozzá:

– Képzeld csak el, ha ez a hír annak idején elterjedt volna a tanyavilágban... A Čipkár soron... Micsoda szenzáció lett volna...

– Figyelj, Juraj, még mást is mondd neked. Az is nagyon fontos. A te őseidet üldözték, és ők idemenekültek



a mai Szlovákia területére, onnan pedig, a nagy népvándorlások idején, néhányan idekerültek hozzánk... Ide, Magyarországra...

– Na, látod – szólalt meg újra Juraj, fullánkot eresztve az újdonsült etnográfusba. – Mégiscsak van némi közöm a szlovákokhoz... Hehehe...

A fogadatlan prókátor fülig elvörösödött. Belátta, Jurajnál nem sokra megy. Jobbnak látta eloldalogni. Tekintetében bosszúság tükröződött: gondolkodj el rajta és rájössz, hogy igazam van. Mert nem mindegy, hogy hívják a művész urat, milyen nevet írnak a plakátra előadás előtt... A siker egyik legfontosabb titka a jól csengő név... Jegyezd meg magadnak...

Juraj másoktól később megtudta, mi célból elemezte kollégája az ő nevének eredetét. Egyszerűen azért, hogy magyarosítsa.

Nem tette meg, sem az ő kedvéért, sem mások kedvéért. Soha. Nem bánja. Inkább büszke a maga eredeti, régi nevére. Még akkor is, ha francia eredetű. Az a lényeg, hogy az elődei szlovákok voltak. Igaz, ez nem derül ki a nevükből, de ezt nem tartotta fontosnak soha. Ebben a kérdésben a tartalom érdekelt, s nem a forma...

A tartalom nem a névre vonatkozott. Hanem arra, mit jelentett számára a családneve. S mit jelent ma. Mert azt biztosan tudja, nem mindenkinél van ez így. Vannak olyanok, akik könnyedén lemondanak a családnevükről, pusztán azért, mert az a magyar köznyelvben eléggé vulgárisan hangzik.

Emlékszik az egyik tanárra. Hugyeczra. Ez az alföldi szlovák név azt jelenti, zenész, ám magyarul az első szótagja – húgy – és ez nagyon zavarta a viselőjét. Hadházyra magyarosította. A közvetlen környezetében ezt el is fogadták volna. Azt azonban nem értette senki, miért változtatta meg a személynevét Michalról, Ákosra. Hogy lehet szégyellni azt a nevet, amit a szüleinktől kaptunk? Mivé lesz az elő-

dők iránt érzett szeretet, büszkeség, ha még a nevükről is lemondunk?

Juraj igencsak felháborodott ezen. S ez az eset eszébe jutott akkor is, amikor a kollégája az ő nevét vette a szájára.

Csaknem felkiáltott a halkan suhanó kocsiban.

Mit tudják azt, ezek az emberek, mit jelent neki a vezetékneve? Mert itt nemcsak a név jelentéséről van szó. Sokkal inkább arról, ami benne rejlik, mit jelent neki, amikor kimondja. Emlekezteti őt mindazokra, akik ugyanezt a nevet viselték a családban, s máig viselik, akik élnek még, vele együtt. Számára a név erős családi köteléket jelent, összeköti őket, szilárdítja összetartozásukat.

Az ilyeneknek hiába is magyarázná, hogy a Majron név Prágában is jó volt. Amikor szlovákul énekelt. Akkor is megjelent a lelkében az édesanyja, s bátorította. Énekelj, fiam, szép lesz. Én is hallgatni foglak...

Emocionális, s egyben intim kérdések. Nem tartoznak senkire. Csakis őrá. Nem dicsekszik ezzel senkinek, ám ne is próbálja befolyásolni őt senki...

Igaz – elmélkedett tovább – ilyesmivel ma már nem törődik senki. Ő az út a vége felé közeledik már, azon az úton jár, amelyen elindult egykor, csaknem negyven évvel ezelőtt. Mészse maga mögött hagyva a gyerekkort, amelynek hiányát egyre erősebben érzi...

*Részlet a Kondacs Pál könyvéből*